

opusdei.org

„Mne ste urobili“: skutky telesného milosrdenstva

Tento redakčný článok sa zaoberá skutkami telesného milosrdenstva, ktoré odporúčal Ježiš Kristus. Kresťan nemôže byť ľahostajný k potrebám druhých, aj tých jemu neznámych, pretože je v nich Kristus, ktorý ho prosí o pomoc.

02.02.2023

Náš Boh sa neobmedzil len na to, že nás má rád. Sám nás utvoril z hlíny

zeme.¹ „Boli to ruky Boha, ktoré nás utvorili. Boh – remeselník. Ako hrnčiar nás utvoril. Pánove ruky, Božie ruky nás utvorili a nikdy nás neopustili.“² Stvoril nás na svoj obraz a podobu a chcel sa dokonca „stať jedným z nás“³: Slovo sa stalo telom, pracovalo vlastnými rukami, nieslo na svojich ramenách utrpenie všetkých storočí a chcelo si naveky uchovať rany po svojom umučení ako trvalé znamenie svojej vernej lásky.

Pre to všetko sa my kresťania nielenže smieme nazývať Božími deťmi, ale aj nimi sme⁴. Pre Boha a jeho deti „by láska nikdy nemala byť iba abstraktným slovom. Zo svojej povahy sa prejavuje konkrétne: úmyslami, postojmi, správaním, ktoré sa overujú v každodennom konaní“⁵. Svätý Josemaría varoval pred spôsobmi myslenia, ktoré „kresťanstvo vnímajú len ako súbor prejavov či úkonov zbožnosti, bez uvedomenia si ich vzťahu k

situáciám bežného života, k naliehavosti starať sa o potreby blížnych a k úsiliu o nápravu nespravodlivostí. Povedal by som, že ľudia takého zmýšľania ešte nepochopili, čo znamená, že Boží Syn sa stal človekom, že prijal telo, dušu i hlas človeka, že zdieľal náš údel až po zakúsenie krutej smrti“⁶.

Sme volaní k milosrdenstvu

V scéne posledného súdu, ktorú Ježiš opisuje v evanjeliu, sa spravodliví aj nespravodliví v úžase pýtajú, kedy Pána videli hladného, nahého, chorého a pomohli mu, alebo naopak nepomohli.⁷ Pán im odpovedá: „Veru, hovorím vám: Čokoľvek ste urobili jednému z týchto mojich najmenších bratov, mne ste urobili.“ (Mt 25, 40). Sú to trochu zvláštne slová, akoby nás Pán nabádal k tomu, aby sme pamätali iba naňho a riadili sa jeho príkladom milosrdenstva. Ježiš slávnostne vyhlasuje: „Veru, hovorím

vám... mne ste urobili.“ „Istým spôsobom sa spojil s každým človekom,“⁸ pretože zašiel vo svojej láske až do krajnosti: „Nik nemá väčšiu lásku ako ten, kto položí život za svojich priateľov“ (Jn 15, 13). Byť kresťanom znamená vstúpiť do tejto nepodmienenosti Božej lásky a nechať sa uchvátiť „vždy väčšou Božou láskou“⁹.

V spomínanej časti evanjelia hovorí Pán o hlade, smäde, putovaní, nahote, chorobe a väzení.¹⁰ Skutky milosrdenstva tento vzor nasledujú. Cirkevní otcovia ich často rozoberali a dali impulz na to, aby sa rozvinuli v telesných a duchovných skutkoch. Pochopiteľne sa pritom nesnažili obsiahnuť všetko ľudské utrpenie. V priebehu storočí sa potom k týmto prvým skutkom pripojila ešte povinnosť pochovávať zosnulých za sprievodu príslušného duchovného skutku, t.j. modlitby za živých a zosnulých. V nasledujúcich dvoch

redakčných článkoch si tieto skutky, do ktorých cirkev zhrňa volanie k milosrdenstvu, preberieme. Toto volanie je všeobecné – Pán hovorí svojim učeníkom všetkých čias: „Budte milosrdní, ako je milosrdný váš Otec!“ (Lk 6, 36) – a práve skutky milosrdenstva nám toto volanie odhaľujú. „Bolo by pekné, keby ste sa ich naučili naspamäť. Budú potom pre vás jednoduchšie,“¹¹ navrhol pred časom pápež František.

Solidarita naživo

Keď sa potom, čo sme si pripomenuli skutky telesného milosrdenstva, rozhliadneme okolo seba, môžeme najprv dôjsť k záveru, že na svete nie je väčšinou veľa príležitostí na ich konanie. Pred stáročiami bol ľudský život oveľa viac vystavený prírodným silám, svojvôli ľudí a krehkosti tela, dnes však málokde nastane situácia – okrem mimoriadnych prípadov núdze či

prírodných katastrof –, keď je naliehavo potrebné pochovávať zomrelých alebo poskytovať prístrešie ľuďom bez strechy nad hlavou, lebo sa o to stará štát. A predsa je na zemi veľa miest, kde sú všetky tieto skutky na dennom poriadku. Dokonca aj v tých najrozvinutejších krajinách sú aj napriek systému sociálnej starostlivosti časté situácie veľkej hmotnej tiesne – tzv. štvrtý svet.

Každý by si mal byť tejto skutočnosti vedomý a mal by sa zamýšľať nad tým, ako môže prispieť k zlepšeniu. „Je treba otvoriť oči, treba sa rozhliadnuť a rozpoznať, ako nás Boh volá prostredníctvom tých, ktorí sú v našej blízkosti. Nemôžeme sa otočiť chrbtom voči nášmu okoliu, žiť uzavretí vo svojom malom svete. Ježiš tak nežil. Evanjeliá nám často rozprávajú o jeho milosrdenstve, o jeho schopnosti mať spoluúčasť na

utrpení a potrebách ostatných ľudí.“¹²

Prvým prejavom skutkov telesného milosrdenstva je solidarita so všetkými, ktorí trpia, aj keď ich nepoznáme: „Pri verejných pohromách a nešťastiach, ktoré sa nás tiež dotýkajú, sa nestaráme len o svoje problémy, ale plne podporujeme aj ostatných občanov.“¹³ Na prvý pohľad by sa mohlo zdať, že takýto postoj je síce chvályhodný, ale neúčinný. Solidarita však vytvára úrodnú pôdu, z ktorej potom môže bohato vyrastať milosrdenstvo. Výraz *solidarita* pochádza z latinského *solidum* a vyjadruje presvedčenie o tom, že niečo patrí k celku, teda že udalosti v živote druhých vnímame ako vlastné. Hoci má tento výraz význam už na čisto ľudskej úrovni, pre kresťana nadobúda celú svoju silu. „Neviete (...) že nepatríte sebe?“ hovorí svätý Pavol Korinťanom (1

Kor 6,19). Toto tvrdenie môže na súčasného človeka pôsobiť znepokojujúcim dojmom, môže ho brať ako ohrozenie svojej nezávislosti. Pritom nám hovorí len to, že ľudstvo, a predovšetkým Cirkev, je jedna „veľká rodina“¹⁴ ako často spomínajú aj poslední pápeži.

„Bratská láska nech trvá... Pamätajte na väzňov, akoby ste boli s nimi uväznení, a na tých, čo trpia, veď aj vy sami ste v tele“ (Hebr 13, 1–3). Aj keď nie je možné vedieť o utrpení každého človeka, ani nie je možné všetky tieto problémy hmotne riešiť, nemôžu byť trpiaci ľudia kresťanovi ľahostajní, lebo ich miluje Božím srdcom: „Lebo keby nám srdce niečo vyčítalo, Boh je väčší ako naše srdce a vie všetko“ (1 Jn 3, 20). Keď vo svätej omši prosíme Otca: „A všetkých, ktorí sa živíme telom a krvou tvojho Syna, naplň Duchom Svätým, aby sme boli v Kristovi jedno telo a jeden duch,“¹⁵ hľadíme na

plnosť toho, čo je už skutočnosťou, ktorá ticho rastie „ako les, v ktorom krásne stromy ponúkajú solidaritu, spoločenstvo, dôveru, podporu, šťastnú skromnosť, priateľstvo“. ¹⁶

Solidarita teda u kresťana dostáva svoju konkrétnu podobu predovšetkým v modlitbe za tých, ktorí trpia, aj keď ich nepozná. Plody tejto modlitby, pozostávajúce tiež z práce a obety vo väčšine prípadov neuvidíme, sme však presvedčení, že „toto všetko prúdi vôkol sveta ako životná sila“ ¹⁷.

Z toho dôvodu je v Rímskom misáli uvedený veľký počet omší za rôzne potreby týkajúce sa všetkých podnetov ku skutkom milosrdenstva. Modlitba veriacich na konci liturgie slova v nás tiež prebúdzá „starostlivosť o všetky cirkvi“ a o všetkých ľuďoch, takže môžeme spolu so svätým Pavlom povedať: „Veď kto je slabý aby som nebol slabý aj ja? Kto

je vystavený pohoršeniu, aby to aj mňa nepálilo?“ (2 Kor 11,29).

Solidaritu možno prejsť aj cez „každodenné gestá, ktorými lámeme logiku násilia, vykorisťovania, egoizmu“ vo svete „vyhroteného konzumu,“ ktorý „je zároveň svetom zlého zaobchádzania so životom v každej jeho forme.“¹⁸ Predtým bývalo v mnohých rodinách zvykom pobožkať chlieb, keď spadol na zem; prejavovala sa tým úcta k práci, ktorú stálo získanie potravín, a ďakovalo sa za to, že bolo čo do úst.

„Nasýtiť hladného“ teda môžeme praktizovať aj tak, že zjeme, čo sa nám predloží, že nebudeme v jedle zbytočne vyberaví, že budeme zužitkovať zvyšky; „napojiť smädného“ nás môže zase inšpirovať k tomu, aby sme neplytvali zbytočne vodou, ktorá je na mnohých miestach vzácnosťou;¹⁹ „obliecť nahého“ môže mať svoju konkrétnu podobu v tom,

že sa budeme starať o svoje oblečenie, že sa v rodine bude oblečenie dediť z detí na deti, že sa nenecháme ovládať poslednými módnymi výstrelkami atď.

Z týchto malých (alebo aj nie až takých malých) sebazáporov môžu vzísť almužny, ktorými môžeme potešiť tých, čo to najviac potrebujú – ako učil svätý Josemaría mladých –, alebo aj dary pre humanitárnu pomoc. V katechéze z cyklu o milosrdenstve nám pápež František pripomenul, že „ak jubileum nedôjde až ku vreckám, nie je pravým jubileom“²⁰.

Pohostinnosť: neopúšťať slabého

Rodičia môžu predovšetkým svojim príkladom urobiť veľa pre to, aby „tak naučili žiť aj svoje deti (...); učiť ich prekonávať sebeckosť, venovať časť vlastného času veľkorysej službe menej šťastným a zapájať sa do činností zodpovedajúcich ich veku, v

ktorých sa prejavuje duch ľudskej a božskej solidarity²¹. Láska má v sebe poriadok. Taká láska, ktorá sa sústreďí na tých, čo žijú ďaleko, a nezaujíma sa o tých, ktorých má blízko, nie je pravá. A preto sa toto prekonávanie sebecka má začínať spravidla vo vlastnej rodine. Všetci, malí i veľkí, sa musíme učiť dvíhať zrak, aby sme objavili drobnú každodennú núdzu, v ktorej sa nachádzajú ľudia, s ktorými žijeme.

Zvlášť treba sprevádzať rodinných príslušníkov a priateľov, ktorých trápi nejaká choroba, bez toho, aby sme ich neduhy považovali za závalu, pre ktorú stačí nájsť technické riešenie. „*Neodožeň ma v čase staroby, neopušť ma, keď mi sily ochabnú*“ (Ž 71, 9). To je výkrik starého človeka, ktorý sa bojí zabudnutia a opovrhnutia.²² Vedecký pokrok zlepšil podmienky chorých, nemôže však nahradiť blízkosť človeka, ktorý v chorých

nevidí záťaž, ale Krista, ktorý potrebuje, aby sme sa o neho postarali. „Chorí, to je On,“²³ napísal svätý Josemaría. V jeho slovách sa odráža naliehavá Pánova výzva: „Veru, hovorím vám... mne ste urobili“ (Mt 25, 40).

„Kedy sme ťa videli chorého alebo vo väzení a prišli sme k tebe?“ Niekedy môže byť náročné vidieť Boha v trpiacom človeku, ktorý má zlú náladu, je mrzutý alebo náročný a sebecký. Ale práve pre svoju slabosť si chorý človek ešte viac zaslúži, aby bol milovaný. Božská žiara osvetľuje tvár chorého človeka, ktorý sa podobá strápenému Kristovi, ktorého tvár bola tak znetvorená, že „nemá podoby ani krásy, aby sme hľadeli na neho, a nemá výzoru, aby sme po ňom túžili“ (Iz 53, 2).

Starostlivosť o chorých, starých a umierajúcich vyžaduje značnú dávku trpezlivosti a veľkoryso venovaný

čas, najmä, ak ide o dlhodobú chorobu. Dobrý Samaritán „mal tiež sám svoje záväzky a bol zaneprázdnený“.²⁴

Tým však, ktorí sa ako on tejto práci nevyhýbajú a neskrývajú sa za neosobnými riešeniami, ktorých zmysel tkvie koniec koncov v tom zbaviť sa tých, ktorí sú už po ľudskej stránke neužitoční, Pán hovorí: „Keď to viete, ste blahoslavení, ak podľa toho aj konáte“ (Jn 13, 17). Pre tých, ktorí sa starali o slabých, má Boh nachystané privítanie plné nehy: „Poďte, požehnaní môjho Otca“ (Mt 25, 34).

„Miera ľudskosti je podstatne určovaná vzťahom k utrpeniu a k trpiacemu. Platí to pre jednotlivcov i pre spoločnosť. Spoločnosť, ktorá nedokáže prijímať trpiacich a nie je schopná prostredníctvom súcitu podieľať sa na ich utrpeniach a vnútorne ich znášať, je krutá a

neľudská,“²⁵ napísal Benedikt XVI. Chorí nám navracajú ľudskosť, ktorá je niekedy pošliapaná rytmom uponáhľaného sveta: pripomínajú nám, že ľudia sú dôležitejší ako veci a bytie je dôležitejšie ako činnosť.

Niektorí ľudia buď preto, že ich k tomu vyzval Boh, alebo preto, že sa pre to sami rozhodli, venujú podstatnú časť svojho dňa starostlivosti o trpiacich bez toho, aby za to čakali uznanie. Aj keď sa o nich nepíše v turistických sprievodcoch, predstavujú skutočnú časť svetového dedičstva, pretože nás učia, že ako kresťania sme povolani, aby sme sa starali o druhých.²⁶ V tom tiež spočíva nemenný zmysel pohostinnosti, prijatia.

Len vzácne budeme musieť pochovávať nejakého zosnulého, môžeme ho však spolu s jeho blízkymi sprevádzať v jeho posledných chvíľach. Účasť na

pohrebe je niečím viac než len spoločenskou povinnosťou. Ak pôjdeme až ku koreňom týchto gest, zistíme, že v nich pulzuje nefalšovaná ľudskosť otvárajúca sa večnosti. „Tiež sa tu dostáva milosrdenstvo tomu, kto odchádza, aj tomu, kto zostáva, a umožňuje nám pocítiť, že Boh je väčší ako smrť a ak zostávame v ňom, lúčime sa *do videnia*.“²⁷

Vynaliezavosť: pracovať s tým, čo je

Rodiny utekajúce pred vojnou, ľudia bez práce, tí, „ktorí sú v modernej spoločnosti väzňami novodobých otroctiev,“²⁸ ako je závislosť od drôg, pôžitkárstva, gamblerstva... to sú rôzne druhy materiálnej núdze, ktorá existuje okolo nás. Človek ani nevie, kde a ako začať. Skúsenosť však ukazuje, že drobné iniciatívy zamerané na riešenie nejakého problému v našom bezprostrednom

okolí, do ktorých sa človek pustí s tým, čo má a s kým môže – väčšinou len s dobrou náladou a vynaliezavosťou ako s časom, finančnými prostriedkami alebo podporou verejnoprávných subjektov –, nakoniec môžu priniesť veľa dobrého. Pocit nezaslúženosti totiž vyvoláva vďačnosť, ktorá sa stáva hybnou silou nových iniciatív: milosrdenstvo nachádza milosrdenstvo²⁹ a je odovzdávané ďalej. Napĺňa sa tak evanjeliové podobenstvo o horčičnom zrnku: „Ono je síce najmenšie zo všetkých semien, ale keď vyrastie, je väčšie než ostatné byliny a je z neho strom, takže prilietajú nebeské vtáky a hniezdia na jeho konároch“ (Mt 13, 32).

Potreby v jednotlivých miestach a možnosti každého jednotlivca sú veľmi rozdielne. Najlepšie je vyhliadnuť si niečo, čo je v našich možnostiach, a na tom začať

pracovať. Časom – mnohokrát skôr, než sme si mysleli – sa nám otvoria dvere, ktoré vyzerali, že zostanú zatvorené. Vtedy sa dostaneme k uväzneným, k spútaným toľkými ďalšími závislosťami, pohodeným ako odpad v kanáloch sveta, ktorý ich odpísal, keď sa pokazili.

Nieko je napr. zavalený prácou, a aj keď si myslel, že na niečo také nemá čas, nájde spôsob, ako časť svojho úsilia presmerovať na veci, ktoré zamestnajú ďalších ľudí, a tým im pomôžu dostať sa z neľahkej situácie človeka, ktorý nemá v živote žiadny smer. Dôjde k spolupôsobeniu síl. Nieko nemôže venovať príliš veľa času, má však schopnosť organizovať a nadväzovať styky... iný nie je taký dobrý v organizovaní, ale zato môže venovať svoj čas. Pred ľuďmi na dôchodku sa tak napríklad otvára panoráma druhej mladosti, kedy môžu odovzdávať mnohé zo svojich bohatých životných skúseností.

„Nezávisle od stupňa dosiahnutého vzdelania alebo bohatstva môžu všetci niečím prispievať k budovaniu spravodlivejšej a bratskejšej spoločnosti. Konkrétne si myslím, že sa všetci môžu veľa poučiť z príkladu veľkorysosti a solidarity tých najjednoduchších ľudí; z ich veľkorysej múdrosti, ktorá vie z mála urobiť veľa, čo náš svet veľmi potrebuje.“³⁰

Pri spomienke na svoje prvé kňazské roky v Madride náš Otec rozprával, ako chodil na opustené miesta „utierať slzy, poskytovať pomoc tým v najväčšej núdzi, starať sa s láskou o deti, starých ľudí a chorých. Na oplátku sa mu dostávalo veľa lásky... a sem tam aj nejaké tie rany kameňom“³¹. Myslel aj na iniciatívy, ktoré dnes spolu s ďalšími iniciatívami rozvíjanými kresťanmi a ďalšími ľuďmi fungujú na mnohých

miestach sveta a budú sa naďalej rozrastať „*quasi fluvium pacis*, ako pokojná rieka“³²: „Je to pre mňa ako sen, krásny sen, ktorý snívam v okrajových štvrtiach veľkých miest, kde s ľuďmi rokujeme s láskou a pozeráme sa im priamo do očí, lebo sme si všetci rovní.“³³

Carlos Ayxelá

1 Porov. Gen 2,7; Múd 7,1.

2 František, Homília z Domu sv. Marty, 12.11.2013.

3 2. vat. koncil, past. konšt. *Gaudium et spes* (7.12.1965), 22.

4 Porov. 1 Jn 3,1.

5 František, bula *Misericordiae vultus* (11.4.2015), č. 9.

6 Sv. Josemaría, *Íst s Kristom*, č. 98.

7 Porov. Mt 25,36.44

8 2. vat. koncil, past. konšt. *Gaudium et spes* (7.12.1965), 22.

9 František, ap. exh. *Evangelii gaudium* (24.11.2013), 7; porov. sv. Ján Pavol II., enc. *Redemptor hominis* (4.3.1979), 9.

10 Porov. Mt 25,35–36.

11 František, Anjel Pána, 13.3.2016.

12 *Íst s Kristom*, č. 146.

13 List 14.2.1950, 20; cit. in: Burkhart, E.; López, J., *Vida cotidiana y santidad en la enseñanza de San Josemaría*, II, Rialp, Madrid 2011, s. 314.

14 Porov. napr., sv. Pavol VI., Posolstvo Valnému zhromaždeniu OSN, 24.5.1978; sv. Ján Pavol II., enc. *Dives in misericordia* (30.11.1980) 4, 12; Benedikt XVI., Posolstvo k 41. Svetovému dňu mieru, 8.12.2007.

15 Rímsky misál, 3. eucharistická modlitba.

16 František, Príhovor, 28.11.2014.

17 František, *Evangelii gaudium*, 279.

18 František, enc. *Laudato si* (24.5.2015), 230.

19 Porov. tamtiež, 27–31.

20 František, 10. 2. 2016.

21 *Rozhovory*, č. 111.

22 František, ap. ex. *Amoris laetitia* (19.3.2016), 191.

23 Sv. Josemaría, *Cesta*, č. 419.

24 František, 27.4.2016.

25 Benedikt XVI., enc. *Spe salvi* (30.11.2007), 38.

26 Porov. František, *Evangelii gaudium*, 209.

27 František, Generálna audiencia,
10–IX–2014.

28 František, *Misericordiae vultus*, 16.

29 Porov. Mt 5,7.

30 František, videoposolstvo,
1.1.2015.

31 Sv. Josemaría, Poznámky z
rodinného stretnutia, 1.10.1967 (cit.
in: S. Bernal, *Monseñor Josemaría
Escrivá de Balaguer. Apuntes sobre la
vida del Fundador del Opus Dei* ;
Rialp, Madrid 1980, 6. vyd., s. 191).

32 Iz 66,12 (Vulg.)

33 Sv. Josemaría, Poznámky z
rodinného stretnutia, 1.10.1967.

.....

sk-sk/article/mne-ste-urobili-skutky-
telesneho-milosrdenstva/ (26.01.2026)